

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні Вченої ради університету

“ 24 ” листопада 2022 р.

Протокол № _____

Проректор з навчально-методичної роботи

проф. Вернидуб _____

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

Загальна та соціальна психологія

освітнього ступеня магістр

(бакалавр/магістр)

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 053 «Психологія»

(код і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма: «Практична психологія» (1.10)

Шифр за навчальним планом ПП07

Київ

2022 рік

Розробники програми: **Дубініна К.В.**, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри практичної психології педагогічного факультету НПУ імені М.П Драгоманова

Рецензенти:

Євченко І.М., кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Київського національного торговельно-економічного університету

Лапченко І.О. кандидат психолог. наук, доцент, доцент кафедри практичної психології педагогічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова

Обговорено та рекомендовано до впровадження на засіданні Науково-методичної ради НПУ імені М. П. Драгоманова «__» _____ 20 __ року, протокол № _____

Голова НМР

(підпис)

Роман Вернидуб
(Прізвище, ім'я)

1. Пояснювальна записка

Навчальна програма освітнього компоненту *«Загальна та соціальна психологія»* складена відповідно до освітньо-професійної програми: «Практична психологія» підготовки фахівців освітнього рівня *магістр*, галузі знань 05 *Соціальні та поведінкові науки*, спеціальності 053 *«Психологія»*.

Предмет вивчення освітнього компоненту: формування основних понять і категорій загальної та соціальної психології, визначення сутності й загальних закономірностей виникнення, функціонування та розвитку психіки, основ психологічних знань, необхідних для глибокого розуміння й міцного засвоєння інших психологічних дисциплін, а також взаємозв'язок соціального і психічного, їх взаємодія, взаємозалежність, взаємовпливи на рівні окремої людини, спільності; про соціально-психологічні явища, які виникають у процесі соціальної взаємодії і характеризують індивіда і групу.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс *«Загальна та соціальна психологія»* пов'язаний з *«Психологія особистості та персонологія»*, *«Психологія мотивації та аксіопсихологія»*, *«Психологія розвитку»*.

Мета і завдання освітнього компоненту

Метою викладання освітнього компоненту *«Загальна та соціальна психологія»* є:

- формування у студентів адекватного уявлення про предмет, методи та завдання загальної, соціальної психології, про їх основні категорії, про місце серед інших гуманітарних наук;
- знайомство з основними закономірностями функціонування та розвитку психіки сучасної людини, як продукту еволюції вищої форми матерії у ході суспільно-історичного процесу;
- вивчення тем курсу дозволить студентам компетентно досліджувати та аналізувати різноманітні соціально – психологічні процеси та явища, використовуючи набуті знання, вміння і навички, сприяти позитивній динаміці міжособистісних взаємин; допомагати у формуванні сприятливого соціально – психологічного клімату;

Основними завданнями вивчення освітнього компоненту *«Загальна та соціальна психологія»* є:

1) ознайомлення студентів з:

- історією виникнення, розвитку і сучасного стану загальної та соціальної психології;
- методологією і методами, що використовуються у загальній та соціальній психології;

- основними теоретичними підходами до розуміння структури й закономірностей розвитку особистості;
- індивідуальними особливостями людини (здібностями, спрямованістю, темпераментом, характером), внутрішньою (емоційною й волевою) регуляцією її діяльності та засобами відображення інформації, уявленнями про формування та розвиток механізмів поведінки та діяльності;

2) формування у студентів наукового підходу до вивчення особливостей психічного життя людини й законів розвитку й функціонування психіки; активізація особистісного та творчого потенціалу майбутнього фахівця.

Основні програмні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
	ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки. ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій. ПР15. Здатність демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань та усвідомлювати психофізіологічні засади розвитку особистості, зокрема, становлення творчої особистості.	ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК12. Здатність спілкуватися з представниками різних професійних груп та у міжнародному контексті. СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики. СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу) з використанням науково верифікованих методів та технік. СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій

		професійної діяльності. СК11. Здатність будувати різноманітні технології розвивальних впливів на особистісно-професійний розвиток людини: технології ігromodelювання, технології психоконсультування, психокорекційні технології, технології розвитку аутокомпетентності.

II. Орієнтовний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредита ЄКТС (90 годин).

№ з/ п	Назви модулів і тем	Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні	Семінарські	СРС
Модуль 1. Загальна психологія як галузь наукових знань						
1.	Тема 1. Введення в загальну психологію	3	2		1	15
2.	Тема 2. Пізнавальні та емоційно-вольові психічні процеси	3	2		1	25
	Разом за змістовим модулем 1:	6	4		2	40
Модуль 2 . Місце і роль соціальної психології в системі наукового знання						
3.	Тема 1. Предмет, завдання, методи і структура соціальної психології	1,5	1		0,5	10
4.	Тема 2. Соціально-психологічні закономірності спілкування та міжособистісної взаємодії	1,5	0,5		1	15
5.	Тема 3. Психологія великих і малих соціальних груп	1	0,5		0,5	15
	Разом за змістовим модулем 2:	4	2		2	40
	Разом:	10	6		4	80

III. Зміст освітнього компоненту за модулями і темами:

Модуль 1. Загальна психологія як галузь наукових знань

Тема 1.1 Введення в загальну психологію

Визначення психології як науки. Предмет, завдання психології. Поняття про психіку, її функції. Методи загальної психології. Особливості психічного відображення. Розвиток психіки тварин. Виникнення психічного відображення. Відмінності психіки людини від психіки тварин. Свідомість людини як вища форма психічного відображення. Структура свідомості. Несвідоме, його прояв у психічних процесах, властивостях та станах людини.

Характеристика різних підходів до визначення особистості. Структура особистості. Самосвідомість особистості. Я-концепція та образ Я. Самооцінка, її структура та основні параметри. Самооцінка та рівень домагань. Поняття про діяльність. Структура діяльності. Основні види діяльності особистості.

Поняття про здібності. Структура здібностей. Загальні та спеціальні здібності. Рівні розвитку здібностей. Загальна характеристика темпераменту. Тип вищої нервової діяльності як фізіологічна основа темпераменту. Психологічна характеристика темпераменту. Типологія темпераментів: сангвінічний, холеричний, флегматичний, меланхолійний. Загальне поняття про характер. Структура характеру. Риси характеру та закономірні зв'язки між ними. Акцентуйовані типи характерів за К.Леонгардом.

Тема 1.2 Пізнавальні та емоційно-вольові психічні процеси

Поняття про увагу. Фізіологічна основа уваги. Функції, види, властивості уваги. Поняття про уяву. Фізіологічна основа уяви. Основні функції уяви. Способи створення образів уяви. Види уяви. Поняття про відчуття. Класифікація відчуттів. Загальні властивості відчуттів. Поняття про сприймання. Основні властивості сприймання. Класифікація та види сприймання. Поняття про пам'ять. Види, процеси пам'яті. Індивідуальні особливості і типи пам'яті. Поняття про мислення як вищу форму пізнавальної діяльності. Характеристика розумових дій. Розумові операції. Форми мислення, їх види. Види мислення. Індивідуальні особливості мислення.

Поняття про емоції та почуття. Значення емоцій та почуттів в житті людини. Основні функції, види емоцій. Форми переживання емоцій, почуттів. Фундаментальні емоції за К. Ізардом. Вищі почуття: моральні, інтелектуальні, естетичні, праксичні. Поняття про волю, її значення в житті людини, в організації та регуляції діяльності. Підходи і тенденції розвитку уявлень про волю. Характеристика вольової дії. Структура вольової дії. Вольові якості особистості.

Модуль 2. Місце і роль соціальної психології в системі наукового знання

Тема 2.1. Предмет, завдання, методи і структура соціальної психології

Сутність поняття «соціальна психологія». Предмет, завдання, функції соціальної психології. Структура соціальної психології. Характеристика методів вивчення соціально-психологічної реальності. Спеціалізовані соціально-психологічні методи. Соціально-психологічний експеримент. Лабораторний експеримент. Тестування і тестові методики. Метод соціометричних вимірювань. Контент-аналіз і вивчення документів. Предмет і завдання прикладної соціальної психології. Специфічні особливості прикладних досліджень у соціальній психології. Сфери прикладних соціально-психологічних досліджень.

Тема 2.2. Соціально-психологічні закономірності спілкування та міжособистісної взаємодії

Поняття спілкування у соціальній психології. Загальна характеристика спілкування. Спілкування у структурі соціальних і міжособистісних стосунків. Функції спілкування. Структура спілкування. Види та форми спілкування: бесіда, нарада, переговори, збори, публічний виступ. Рівні та типи спілкування.

Соціальна комунікація як структурна складова спілкування. Комунікативний простір міжособистісних стосунків. Поняття комунікації. Види і засоби комунікації. Психологічні особливості вербальної та невербальної комунікації. Загальна характеристика міжособистісної взаємодії. Поняття соціальної інтеракції. Структура інтеракції. Типи та стратегії міжособистісної взаємодії (інтеракції). Поняття соціальної перцепції. Роль та механізми соціальної перцепції у процесі взаєморозуміння. Атрибуція та помилки атрибуції. Деформації соціальної перцепції. Психологія впливу. Способи і механізми впливу у процесі спілкування. Реакція зараження. Паніка. Навіювання. Наслідування. Мода та чутки як соціально-психологічні феномени. Деструктивна та конфліктна взаємодія. Причини та ознаки утрудненого спілкування. Поняття конфлікту. Види і причини конфліктів. Структура конфлікту. Фази та динаміка конфлікту. Стратегії конфліктної взаємодії. Управління конфліктом. Методи розв'язання конфлікту. Профілактика конфліктів.

Тема 2.3. Психологія великих і малих соціальних груп

Поняття соціальної групи. Ознаки та психологічні характеристики групи. Функції групи. Класифікація груп. Психологічні характеристики великих соціальних груп та спільностей. Структура психології соціальних груп. Класифікація великих груп. Психологічні особливості організованих соціальних груп та неорганізованих спільностей. Масові соціально-психологічні явища. Психологія етнічних груп. Поняття етнічної групи. Етнопсихологічні категорії: етнос, національний характер, національна свідомість, національна самосвідомість, менталітет, національні стереотипи, етноцетризм. Психологічні особливості українського національного характеру.

Поняття малої соціальної групи. Класифікація малих соціальних груп. Структура малої соціальної групи. Поняття про групову динаміку. Процеси групової динаміки. Утворення і розвиток малої соціальної групи. Основні стадії

групоутворення. Групова згуртованість. Механізми формування групової згуртованості. Групова (міжособистісна) сумісність. Групові норми та нормативна поведінка. Проблема прийняття групового рішення. Феномен групового впливу. Види групового впливу на особистість. Групова більшість та групова меншість. Внутрішньо-групові конфлікти. Психологія міжгрупових відносин. Міжгрупове сприйняття. Міжгрупові конфлікти. Поняття про лідерство та керівництво як персоніфіковані форми управління соціальних груп.

IV. Засоби діагностики успішності навчання

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного оцінювання проводяться відповідно до навчально-методичної карти дисципліни, де зазначено види контролю.

Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється у таких формах:

Усна відповідь (доповідь, повідомлення, есе на семінарі):

- вільне володіння матеріалом;
- повнота та логіка викладу;
- чіткість і доведеність формулювань;
- обґрунтованість тверджень;
- посилення на науково-літературні джерела;
- наявність та обґрунтованість власних пропозицій, власної позиції (погляду);
- наявність узагальнень, висновків.

Письмова відповідь (модульна контрольна робота):

- правильність, чіткість, логічність у викладені відповіді на запитання;
- комплексне бачення питання (проблеми);
- вміння виділити головне;
- обрання правильної відповіді;
- наявність та обґрунтованість власних пропозицій, власної позиції (погляду);
- чіткість позначень і акуратність.

Виконання завдань самостійної роботи :

- підготовка реферату згідно вимог і орієнтовної тематики;
- захист реферату;

Заходи з модульного контролю проводяться по завершенню вивчення навчального матеріалу даного модуля.

Залік проводиться у 1 семестрі.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

Поточна успішність – 100 балів

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

1 модуль

1. Варій М.Й. Загальна психологія.: підр. [для студ. вищ. навч. закл.]3-тє вид. Київ: Цент учбової літератури, 2009.1007 с.
2. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс: навч. посіб. для студентів галузі знань 0101 Педагогічна освіта; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, Ф-т корекц. та соц. педагогіки і психології, Каф. психології освіти. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г. [вид.], 2015. 431 с.
3. Загальна психологія / за загальною редакцією академіка С. Д. Максименка. Підручник. 2-ге вид., переробл. і доп. Вінниця: Нова Книга, 2004.704с.
4. Загальна психологія: підручник для студ. вищ. навч. закладів /О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук [та ін.]. Київ: Каравела, 2019. 464с.
5. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. Київ: Ліра–К, 2020. 564 с.
6. Павелків, Р. В. Загальна психологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Кондор, 2009. 576 с.
7. Партико Т. Б. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. 416 с.
8. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник: Навч. посіб., 4-те вид., випр. і доп. Київ: Каравела, 2020. 418 с.
9. Русинка І.І. Психологія: Навчальний посібник. К.: Знання, 2009. 512 с.
10. Савчин, М. В. Загальна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Академвидав, 2011. 464 с.

2 модуль

1. Коваленко А.Б., Корнєв М.Н. Соціальна психологія: Підручник. К., 2006. 400 с.
2. Москаленко В.В. Соціальна психологія. Підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене. К.: Центр учбової літератури, 2008. 688 с.
3. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2010. 649 с.
4. Основи соціальної психології: підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. Київ : Талком, 2018. 580 с.
5. Слюсаревський, М. М. Соціальна психологія : навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. 351 с.
6. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Волянюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев ; КПП ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
7. Соціальна психологія : навчальний посібник / І. Г. Андрущенко, Т. В. Бушуєва, Т. М. Зелінська, Т. В. Зайчикова, Д. Д. Отич, Г. А. Ставицький, А. Ф. Федоренко, О.

М. Склярєнко ; за ред. С. О. Ставицької, Д. Д. Отич] ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ : Каравела, 2018. 329 с.

Додаткові

1. Акцентуації характеру : хрестоматія : рек. МОН України як навч. посіб. для студ. ВНЗ / уклад В. С. Грушко; МОН України, Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Тернопіль : Астон, 2008. – 352 с.
2. Емоційний розвиток дитини / Упоряд.: С. Максименко, К. Максименко, О. Главник. К.: Мікрос-СВС, 2004. 112 с.
3. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник / С.Ю. Діхтяренко та ін. Умань: ВПЦ «Візаві», 2013. 254 с.
4. Зелінська Т. М., Воронова С. В., Хурчак А. Е. Практикум із загальної психології: навч. посіб. Київ: Каравела, 2006. 215 с.
5. Ільїна Н. М. Загальна психологія в екзаменаційних питаннях і відповідях: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Суми : Університетська книга, 2009. 238 с.
6. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2007. 256 с.
7. Кириленко Т. С., Шамлян К. М. Психологія волі: навч. посіб. Київ : Київський університет, 2018. 159 с.
8. Клименко В. В. Психологія творчості. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 480 с.
9. Кондратенко Л. Розумові здібності дитини : Диференціально-діагностичний довідник психолога школи І ступеня. К.: Главник, 2004. 112 с.
10. Ложкин Г.В., Повякель Н.И. Практическая психология конфликта: Учеб. пособие. К.: МАУП, 2000. 256 с.
11. Макарова Л. Л., Синельников В. М. Загальна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., які навч. за спец. "Психологія". Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 198 с.
12. Носков, В. І. Структура особистості й оптимізація психогенного середовища / В. І. Носков // Практична психологія та соціальна робота. — 2002. — №3. — С.58-61. — Закінчення. Початок 2002, №2. — С. 61-62.
13. Приходько Ю.О. Ціннісні орієнтації особистості як наукова проблема / Приходько Ю.О., Павлюченко А.А. // Наукові записки: Зб.наук.ст. - К.: НПУ, 2001.- Вип.42. - С. 21-23.
14. Приходько Ю. О., Савченко К. В. Розвиток вольових якостей молодших школярів як чинник їх навчальної успішності. Навчально-методичний посібник. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. 60 с.
15. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: навч. посіб. Київ: Каравела, 2011. 328с.
16. Психологічна діагностика мислення, інтелекту, креативності дитини / Упоряд.: С.Максименко, Л.Кондратенко, О.Главник. К.: Мікрос-СВС, 2003. 112 с.
17. Розвиток пізнавальних процесів дитини / Упоряд.: С.Максименко, В.Маценко, О.Главник. К.: Мікрос-СВС, 2003. 112 с.
18. Рибалка В. Концепція особистості у вітчизняній психології // Психолог. – 2003. - №4. – С.1-6.

19. Сікорська Л. Особистість молодшого школяра в соціальному середовищі: вплив взаємодії «сім'я – школа» на поведінку дитини / за наук. ред. С.Л. Грабовська . *Психологічні студії Львівського університету*: зб. наук. праць. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. Вип. 1. С. 300–304.
20. Соціальна психологія : хрестоматія : навчальний посібник / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; С. О. Ставицька, Б. В. Бушуєва, Т. М. Зелінська, Т. В. Зайчикова, Д. Д. Отич, О. М. Скляренко, А. Ф. Федоренко ; за ред. С. О. Ставицької, Д. Д. Отич; рецензенти : Т. В. Андрущенко [та ін.]. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 341 с.
21. Співак Л.М. Діагностика і корекція «Я-концепції» молодших школярів з низьким рівнем навчальних досягнень: Навч. посібн. 2-ге вид. К.: Каравела, 2011. 224 с.
22. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 383 с.
23. Хлівна О. М. Здорова особистість в світлі гуманістичної моделі А. Маслоу та акмеологічного підходу / О. М. Хлівна, Т. В. Федотова // *Практична психологія та соціальна робота : Науково-практичний та освітньо-методичний журнал* . – 09/2005 . – №9 . – С.1-4 .
24. Цимбалюк І.М. Психологія спілкування: Навч. посібник К.: Основи, 2007. 390 с.
25. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2005. 639с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Варій М. Й. Загальна психологія. Навчальний посібник / 2-ге видан., випр. і доп. - К.: «Центр учбової літератури», 2007.- 968 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-book-113.html>
3. Загальна психологія - Максименко С.Д. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1264/1/>
4. Полозенко О. В. » Основи загальної психології. Том I » [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rulit.me/books/osnovi-zagalnoi-psihologii-tom-i-read-314904-1.html>
5. Коваленко А.Б., Корнєв М.Н. Соціальна психологія: Підручник. - К., 2006. - 400 с. https://library.udpu.edu.ua/library_files/414683.pdf